

OBRAZOVNI MATERIJAL ZA STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA STRU KOVNIH PREDMETA

Modul: MT11 (S1)

Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje

Autor: Nensi Araminčić, mag.med.lab.diagn.

Opis modula

Naziv modula	Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje
CILJ MODULA Jačati kompetencije nastavnika za praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje kako bi jasno definirali ciljeve i obrazovne ishode koje žele postići i utvrdili što učenici znaju i mogu.	
OPIS/ SADRŽAJI MODULA <ul style="list-style-type: none">• Sustav vrednovanja (vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog).• Formativno i sumativno vrednovanje.• Ishodi učenja.• Metode provjere znanja i elementi ocjenjivanja.• Praćenje razvoja kompetencija, stavova i interesa učenika.	
ISHODI UČENJA ZA MODUL Nakon uspješno završenog modula polaznik će moći: <ul style="list-style-type: none">• vrednovati ishode učenja• primjenjivati različite metode, tehnike i oblike praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja učenika s obzirom na potrebe učenika• kreirati mjerne instrumente praćenja i ocjenjivanja znanja, spoznajnih, psihomotoričkih i socijalnih vještina, samostalnosti i odgovornosti učenika• pratiti razvoj kompetencija, stavova i interesa učenika• razlikovati i primjenjivati formativno i sumativno vrednovanje, odnosno vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog• provoditi vrednovanje i ocjenjivanje poštujući učenikovu osobnost, potičući učenikovo samopouzdanje i osjećaj napredovanja za učenje• učinkovito upravljati komunikacijom s učenicima, roditeljima i kolegama, te savjetovanje učenika i roditelja o obrazovnim pitanjima i razvojnim problemima učenika.	

SADRŽAJ:

1. Sustav vrednovanja	4
1.1. Pojam i definicija vrednovanja	4
1.1.1. Vrednovanje za učenje	5
1.1.2. Vrednovanje kao učenje.....	6
1.1.3. Vrednovanje naučenoga.....	7
2. Formativno i sumativno vrednovanje	9
2.1. Formativno vrednovanje	9
2.2. Sumativno vrednovanje	10
3. Ishodi učenja	12
3.1. Definicija i značaj ishoda učenja.....	12
3.2. Ishodi učenja i kompetencije	14
4. Metode provjere znanja i elementi ocjenjivanja	16
4.1. Provjera znanja	16
4.1.1. Metode provjere znanja	16
4.2. Elementi ocjenjivanja	19
5. Praćenje razvoja kompetencija, stavova i interesa učenika	21
5.1. Učeničke kompetencije	21
6. Popis tablica i slika	24
7. Popis literature	25

Razrada obrazovnog materijala u okviru modula

1. Sustav vrednovanja

1.1. Pojam i definicija vrednovanja

Vrednovanje je sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda, kompetencijama, znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim metodama i elementima. (1.)

Pravni okvir kojega nastavnik u procesu praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja mora poznavati čine sljedeći dokumenti:

1. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi
2. Statut odgojno-obrazovne ustanove
3. Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

Razlikujemo tri pristupa vrednovanju:

1. vrednovanje za učenje
2. vrednovanje kao učenje
3. vrednovanje naučenoga.

Vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje predstavljaju formativno vrednovanje koje ne rezultira ocjenom, već kvalitativnom povratnom informacijom. Vrednovanje za učenje služi unapređivanju i planiranju budućega učenja i poučavanja. Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja i pomaže razvoju učeničkoga autonomnoga i samoreguliranoga pristupa učenju.

Vrednovanje naučenoga predstavlja sumativno vrednovanje, rezultira ocjenom pa govorimo o ocjenjivanju učenikova postignuća. Nacionalni, predmetni i međupredmetni kurikulumi te nastavni programi uključuju sva tri pristupa vrednovanju. (1.)

Vrednovanje je planirani proces pomoću kojega se sustavno prikupljaju informacije o ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. Pritom se poštuje učenikova osobnost s obzirom na kognitivno, društveno-afektivno i psihomotoričko razvojno područje vrednovanja.

Dvojaka je svrha procesa vrednovanja:

1. motivira učenika na daljnji rad
2. povratna je informacija učenicima, nastavnicima, roditeljima i obrazovnim institucijama.

Povratna informacija pomaže razvoju učenikove svijesti o stečenim znanjima i kompetencijama te o važnosti kontinuiranoga učenja. Aktivnosti u procesu vrednovanja učenikovih kompetencija i ponašanja provode nastavnici transparentno, javno i kontinuirano, poštujući učenikovu osobnost i dajući svakome učeniku jednaku priliku (1.) Vrednovanje je sastavni dio procesa učenja i poučavanja. Svi pristupi vrednovanju unaprjeđuju proces učenja.

1.1.1. Vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje pristup je vrednovanju koji služi unapređivanju i planiranju budućega učenja i poučavanja. Temelji se na povratnoj informaciji učeniku i razmjeni iskustava o procesima učenja te usvojenosti znanja, vještina i stavova u odnosu na definirana očekivanja. Temeljna svrha vrednovanja za učenje je motiviranje učenika na daljnji rad. Ovdje su osnovni oblici vrednovanja: provjera razumijevanja i učenikova napredovanja pomoću pripremljenih pitanja, vođenje individualnih, savjetodavnih i refleksivnih razgovora s učenicima, predstavljanje učeničkih radova i projekata, opažanja učeničkih aktivnosti i ponašanja tijekom učenja i poučavanja te uvid u učeničke mape koje obuhvaćaju učeničke radove prikupljene tijekom dužega razdoblja.

Vrednovanje za učenje odvija se za vrijeme učenja i poučavanja. Povratne informacije u svrhu vrednovanja za učenje prikupljaju se različitim metodama i odgovor su učeniku gdje se on nalazi u procesu učenja i kako može najuspješnije ostvariti definirane ishode.

Tablica1. Aktivnosti vrednovanja za učenje

Povratna informacija	Kvizovi
	Poster, plakati, prezentacije
	Domaće zadaće
	Radni listići
	Izlazne kartice
	Razgovori i rasprave
	Kratke pisane provjere znanja
	Rješavanje problema
	Igre za učenje
	Praktični radovi
	Izvještavanje o provedenom istraživanju
	Pitanja i odgovori
	Stripovi

Kvalitetna povratna informacija daje kratki osvrt na postignuće učenika, naglašava što je dobro učinjeno, navodi što treba poboljšati i predlaže strategije za napredovanje. Povratne informacije dobivene vrednovanjem za učenje korisne su i roditeljima pa ih treba zapisati u bilješku o učeniku u e-dnevnik.

1.1.2. Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje pristup je vrednovanju koji potiče učenika na samopraćenje, samorefleksiju i samovrednovanje učenja s obzirom na ciljeve postavljenje na početku nastavnoga procesa. Uz samovrednovanje (samorefleksiju) uključuje i vršnjačko vrednovanje. Samovrednovanje provodi sam učenik, a vršnjačko vrednovanje provode učenici međusobno vrednujući rad drugih učenika. Tijekom učenja i poučavanja učenike se usmjerava na planiranje i samoreguliranje vlastitoga napredovanja u usvajanju znanja, vještina i stavova. Svrha vrednovanja kao učenja je razvoj učenikove samostalnosti i preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje. Ovdje su osnovni oblici vrednovanja: vođenje individualnih, savjetodavnih i refleksivnih razgovora s učenicima, korištenje popisa za samoprocjenu znanja i vještina te lista za procjenu suradničkoga učenja, korištenje upitnika, tablica i ljestvica procjene. Povratne informacije dobivene vrednovanjem kao učenjem koriste učeniku pa ih ne treba upisivati u bilješke o učeniku u e-dnevnik. Dovoljno je da ih učenik ima u svojoj bilježnici ili mapi učenja. Tijekom vršnjačkoga vrednovanja učenici mogu istaknuti što su naučili na nastavnom satu. Vrednovanje kao učenje povratna je informacija i nastavniku o uspješnosti poučavanja. Doprinosi razvoju učenika kao kompetentne i samouvjerene osobe, učenik uči kritički promišljati o procesu učenja, uočava svoj napredak, prednosti i nedostatke svoga načina i metoda učenja, te se uči samoregulaciji vlastitog procesa učenja. Samovrednovanje se definira i kao učenikova sposobnost stvaranja realne procjene vlastitih postignuća. Procesom samovrednovanja učenik bi trebao procijeniti u kojoj je mjeri postigao svrhu učenja i koji mu nužni koraci predstoje u budućnosti. Najveća dobrobit samovrednovanja i vršnjačkog vrednovanja je sposobnost procjenjivanja svoga znanja te osvješćivanje loših obrazaca ponašanja i navika u učenju.

Tablica 2. Aktivnosti vrednovanja kao učenja

Povratna informacija	Rubrike
	Učenička mapa ili portfolio
	Projekti
	Radni listići
	Modeli, crteži, likovni radovi
	Razgovor s nastavnikom
	Grafički organizatori znanja
	Rješavanje zadataka
	Igranje uloga
	Liste za procjenu
	Poster, plakati

Dakle, nastavnik više nije jedini koji u nastavnom procesu provodi vrednovanje. U središtu nastavnog procesa je učenik. Da bi samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje bili učinkoviti, nastavnik mora osigurati u učionici atmosferu povjerenja. Da bi učenici slobodno iznijeli svoje mišljenje pred ostalima, moraju se osjećati prihvaćeno, uvažavano i sigurno.

1.1.3. Vrednovanje naučenoga

Vrednovanje naučenoga pristup je vrednovanju kojim se provjerava usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikulumom. Uvijek rezultira ocjenom. Kriteriji ocjenjivanja moraju biti jasni učenicima. Metode vrednovanja naučenoga trebaju biti raznolike i primjerene dobi i potrebama učenika, što je preduvjet za kvalitetnu procjenu uspjeha učenika u ostvarivanju ishoda. Vrednovanje naučenoga provodi se tijekom ili na kraju planiranoga razdoblja: obrade, ponavljanja, uvježbavanja, usustavljanja i sintetiziranja gradiva radi provjere ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Ljestvica školskih ocjena od pet stupnjeva numerički je pokazatelj usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Tri su temeljne zadaće ocjena: dijagnostička, prognostička i motivacijska. Zadatci za vrednovanje naučenoga imaju tri osnovne uloge:

1. podržavaju učenje – potiču ostvarivanje ishoda
2. podržavaju poučavanje – pomažu nastavniku da kreira daljnje poučavanje
3. pridonose završnoj ocjeni.

Tablica 3. Aktivnosti vrednovanja naučenoga

Ocjena	Usmene provjere
	Pisane provjere
	Problemski zadatci
	Praktični radovi i projekti
	Seminari, esejski zadatci
	Radni listići
	Grafički organizatori znanja
	Prezentacija rezultata istraživanja

Prema *British Council*, 2019. ključna načela kvalitetnoga vrednovanja o kojima nastavnika mora promišljati pri planiranju bilo kojeg od tri pristupa vrednovanju su:

1. praktičnost
2. valjanost
3. pouzdanost
4. pravednost
5. jasnoća
6. poticajnost

Vrednovanje treba provoditi tako da se:

1. uvažava, odnosno poštuje učenika
2. potiče učenikovo samopouzdanje i njegov osjećaj napredovanja
3. potiče učenika na aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu
4. omogućuje učeniku da se sam javlja za usmenu provjeru znanja
5. osposobljava učenika za samoučenje, samoprocjenu svojega znanja i procjenu znanja drugih učenika iz razrednog odjela. (2.)

Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi ističe da nastavnici, razrednici i stručni suradnici moraju aktivnosti u procesu vrednovanja razvoja učenikovih kompetencija i ponašanja provoditi javno i kontinuirano, poštujući učenikovu osobnost i dajući svakome učeniku jednaku priliku.

Kvalitetno vrednovanje unaprjeđuje učenikovo znanje, rad nastavnika, sam nastavni proces, rad odgojno-obrazovne ustanove i obrazovnog sustava u cjelini.

Zadatak 1.

Razmislite koja načela vrednovanja zadovoljava zadatak opisan na sljedeći način:

1. uputa uz zadatak je kratka, precizna i nedvosmislena
2. zadatak je prilagođen osobnostima svih učenika u razrednom odjelu
3. zadatak provjerava unaprijed definirani odgojno-obrazovni ishod!

2. Formativno i sumativno vrednovanje

2.1. Formativno vrednovanje

Formativno vrednovanje odvija se tijekom učenja i poučavanja. Njime se dobivaju kvalitetne informacije o učenikovu napredovanju. Dobivene informacije služe učeniku, nastavniku i roditeljima. (Slika 1.) Učeniku te informacije koriste da bi poboljšao svoje učenje, nastavniku koriste kako bi unaprijedio metode poučavanja, a roditeljima u postizanju odgojnih ciljeva i razvoju partnerskih odnosa sa školom. Zato formativno vrednovanje nema izražene numeričke vrijednosti. Ovim vrednovanjem učenik prepoznaje i vlastite slabosti u korištenim strategijama učenja, identificira područja koja treba dodatno usvojiti i na kojima treba postići napredak, ali prepoznaje i sve dobro u svom pristupu učenju. Nastavnici na ovaj način detektiraju područja koja učenici nisu dobro usvojili pa sukladno tome mogu prilagoditi svoj način i metode poučavanja. U formativnom vrednovanju učenik ima aktivnu ulogu, a nastavnik prilagođava tijekom nastavnog procesa dobivenim povratnim informacijama od učenika. Da bi formativno vrednovanje ispunilo svoju svrhu i pozitivno utjecalo na proces učenja, potrebno je da:

1. nastavnik pruža kvalitetnu povratnu informaciju učenicima
2. učenik kvalitetno vrednuje vlastiti rad
3. učenik kvalitetno vrednuje rad drugih učenika.

Slika 1. Korisnici povratne informacije tijekom formativnog vrednovanja

Formativno vrednovanje je kvalitativno i predstavlja kontinuirani proces. Naziva se i **interna metoda evaluacije** pomoću koje nastavnik procjenjuje vrijednost vlastitoga rada, odnosno programa edukacije. Cilj mu je poboljšati naučeno. Da bi se postigao taj cilj, svrha učenja mora biti jasna i poznata svim učenicima. Do kvalitetnih podataka tijekom formativnog vrednovanja dolazi se kroz: praktične zadatke, praćenje i bilježenje učenikova rada tijekom nastave, učeničke mape kao i razgovor učenika i nastavnika, ali i pomoću tehnika svojstvenih sumativnom vrednovanju.

Učenička mapa ili portfolio je često korištena aktivnost u formativnom vrednovanju. Moderni pedagozi smatraju da bez učeničke mape i nema formativnog vrednovanja. U njoj se dokumentirano čuvaju svi učenički radovi – radni listići, fotografije, zapisi i dr. Danas govorimo i o e-portfolio tehnici ili digitalnoj učeničkoj mapi. To je način nastavnikovog praćenja učeničkih postignuća kroz određeno razdoblje. Pedagoške preporuke za praćenje učeničke mape glase:

1. pri izboru učeničkih radova za portfolio sudjeluje i učenik
2. nastavnik s učenicima dogovara vođenje mape
3. u mapu se ulažu samo oni radovi koji su prema učenikovoj procjeni, donesenoj u suradnji s nastavnikom, kvalitetni ili uspješni

4. u mapu se ulažu radovi nastali u školi, tijekom nastave, ali i radovi nastali izvan škole
5. oblik mape i čuvanje radova prilagođava se vrsti učeničkih radova
6. za trodimenzionalne radove u portfolio ulažu se fotografije istih ili tehnički nacrti
7. moguće je kombinirati klasični i e-portfolio. (3.)

Učenička mapa je put ka personalizaciji poučavanja: nastavnik dobiva potpun uvid u učenikov rad, njegove sklonosti i motivaciju pa ga može usmjeravati i pomoći mu u napretku. Prednost digitalne učeničke mape je u pohrani velike količine sadržaja.

Formativno vrednovanje predstavlja moderni pristup nastavnom procesu u kojem je učenik u središtu. Dakle, u suvremenoj školi nastava je usmjerena na učenika.

Zadatak 2.

Osmislite i vodite s učenicima u svom nastavnom predmetu učeničku mapu! Redovito pregledavajte sadržaj svake i bilježite zapažanja!

2.2. Sumativno vrednovanje

Sumativno vrednovanje pruža učenicima informaciju o stečenom znanju, vještinama i kompetencijama na kraju nastavne cjeline ili planiranog razdoblja i to u numeričkom obliku, odnosno u obliku brojčane ocjene. Ocjena proizlazi iz procjene znanja putem: pisane ili usmene provjere, eseja, izlaganja, rada na projektu i dr. Ima kratkoročan i dugoročan značaj na učenikovu motivaciju, opći uspjeh i uvjet je upisa u narednu godinu ili stupanj obrazovanja. Sumativno vrednovanje odgovara na pitanje što učenik zna i što može učiniti u određenom trenutku, na određenoj točki svoga obrazovanja. Fokus sumativnog vrednovanja je na procjeni usvojenih, unaprijed definiranih odgojno-obrazovnih ishoda. Kvalitetno provedeno sumativno vrednovanje govori o razini učenikovog znanja nakon završenog ciklusa poučavanja. Dakle, radni glagol koji opisuje sumativno vrednovanje je **ocjenjivati**, dok formativno vrednovanje opisuje glagol **pratiti**. Za razliku od pisanih uradaka u vrednovanju za učenje i vrednovanju kao učenje koji ne moraju biti najavljeni učenicima, pisane provjere znanja u sumativnom vrednovanju se najavljuju najmanje mjesec dana ranije, a termin provedbe bilježi u e-dnevnik. Zaključna ocjena izraz je postignute razine učenikovih kompetencija ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u nastavnome predmetu i ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine svih upisanih ocjena, posebno ako učenik pokaže napredak u drugom polugodištu. (1.)

Sveobuhvatna uloga sumativnog vrednovanja je sljedeća:

1. njime se provjerava učinkovitost obrazovnog programa
2. služi certificiranju postignuća učenika na kraju određene odgojno-obrazovne razine
3. selekcijskog je karaktera pri upisu na višu odgojno-obrazovnu razinu.

Sumativno vrednovanje ne smije se koristiti češće od formativnog. Dok su povratne informacije formativnog vrednovanja najznačajnije učeniku i nastavniku, podaci

sumativnog vrednovanja su predmet interesa i stručne službe, ravnatelja te kolegijalnih tijela odgojno-obrazovne ustanove (školski odbori, nastavnička i učiteljska vijeća, razredna vijeća, vijeća roditelja i vijeća učenika).

Tablica 4. Usporedba formativnog i sumativnog vrednovanja

	Formativno vrednovanje	Sumativno vrednovanje
Bitno obilježje	Praćenje	Ocjenjivanje
Subjekt vrednovanja	Nastavnik i učenik	Nastavnik
Rezultira ocjenom	Ne	Da
Nužnost najave učenicima	Ne	Da
Termin provedbe u e-dnevniku	Ne	Da
Certificirajući karakter	Ne	Da
Selekcijski karakter	Ne	Da
Personalizacija poučavanja	Da	Ne
Provedba vrednovanja	Tijekom učenja i poučavanja	Nakon učenja i poučavanja

Prilikom vrednovanja treba razlikovati osnovne pojmove: praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje. (1.)

Praćenje – sustavno uočavanje i bilježenje opažanja o postignutoj razini ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda

Provjeravanje – procjena postignute razine ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u nastavnome predmetu ili području

Ocjenjivanje – pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikovog rada.

Proces vrednovanja na svim razinama mora počivati na etičkim načelima koja trebaju poštivati svi sudionici u odgojno-obrazovnom procesu. Nastavnici, škole i ispitni centar moraju osigurati valjan, pouzdan i pravedan sustav vrednovanja ostvarenosti ishoda. Učenici moraju biti odgovorni za rezultate vlastitoga rada i postignuća. (5.)

3. Ishodi učenja

3.1. Definicija i značaj ishoda učenja

Ishodi učenja definiraju se kao skup sposobnosti koje govore što će učenik znati, razumjeti ili biti sposoban raditi nakon završetka obrazovnog procesa. (4.) Jasni su i nedvosmisleni iskazi o tome što se od učenika očekuje u predmetnom području. Mogu biti definirani kao znanja, vještine, stavovi ili vrijednosti. (5.) Oni određuju minimalno prihvatljiv standard (prag) prolaska učenika u obrazovnom programu, modulu ili nastavnom predmetu. Pokazatelj su transparentnosti sustava obrazovanja. Kao što je vrednovanje završna točka kurikuluskoga kruga, ishodi učenja su polazišna točka na putu pripreme učenika za tržište rada ili za nastavak obrazovanja. (Slika 2.) Kurikulumski krug počiva na:

1. ishodima učenja
2. aktivnostima vezanim za poučavanje
3. aktivnostima vezanim za učenje
4. povratnoj informaciji i vrednovanju
5. izvješćivanju.

Ishodi učenja zahtijevaju pristup nastavnom procesu usmjeren na učenika i sam proces učenja. Čine pomak od sadržaja predmeta prema njegovom ishodu. U tom kontekstu ciljevi i zadaci postaju ishodi učenja, a nastavni proces prerasta u proces učenja. Učenik je u središtu procesa nastave i učenja. Ishodi učenja pomažu:

1. učenicima i roditeljima shvatiti što se od njih očekuje što olakšava proces učenja i praćenja vlastitih postignuća
2. nastavniku u odgovoru na pitanje: Što učenici trebaju znati nakon obrazovnog razdoblja?

Zamka pri kreiranju ishoda učenja je u slučaju da se preusko definiraju ishodi, ograničit će se sam proces učenja i time reducirati učenikova postignuća!

Pri kreiranju ishoda učenja nastavnik mora sebi postaviti sljedeća pitanja:

1. kako osigurati konzistentne ishode učenja
2. što treba učenik naučiti u zadanom vremenskom razdoblju obrazovanja
3. kako organizirati poučavanje i učenje da se ostvare zadani ishodi kod većine učenika
4. koje metode vrednovanja koristiti da bi se dobila kvalitetna informacija o tome je li učenik postigao zadane ishode?

Pravni okvir koji daje odgovore na sva postavljena pitanja nastavnika obuhvaća europske i hrvatske dokumente:

1. Europski kvalifikacijski okvir
2. Europski sustav prijenosa bodova za strukovno obrazovanje (European credit system for VET; ECVET)
3. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije
4. Zakon o hrvatskom kvalifikacijskom okviru
5. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama
6. Zakon o strukovnom obrazovanju.

Potpuno definiran ishod učenja ima tri bitne komponente:

1. **poželjni glagol** – opisuje što će učenik moći učiniti s novim znanjem, a prije nije mogao
2. **uvjeti** – navodi u kojim okolnostima će učenik pokazati svoje novo znanje ili vještine
3. **minimalni kriterij prolaznosti** – prag ispod kojega nema prolazne ocjene.

Za dobro definirane ishode učenja koristi se akronim **SMART** (engl.):

- S** (specific) – konkretan
- M** (measurable) – mjerljiv
- A** (agreed) – dogovoren
- R** (relevant) – relevantan
- T** (timely) – vremenski izvediv

Hodogram izrade ishoda učenja za strukovne nastavne predmete čini šest koraka:

1. definirati **cilj nastavnog predmeta** i uskladiti ga sa zahtjevima tržišta rada
2. napisati **ishode učenja**
3. definirati **elemente ocjenjivanja**
4. formirati **kriterije ocjenjivanja**
5. razviti strategiju poučavanja i učenja
6. razvijati i uvijek iznova promatrati nastavni predmet u kontekstu cjeline.

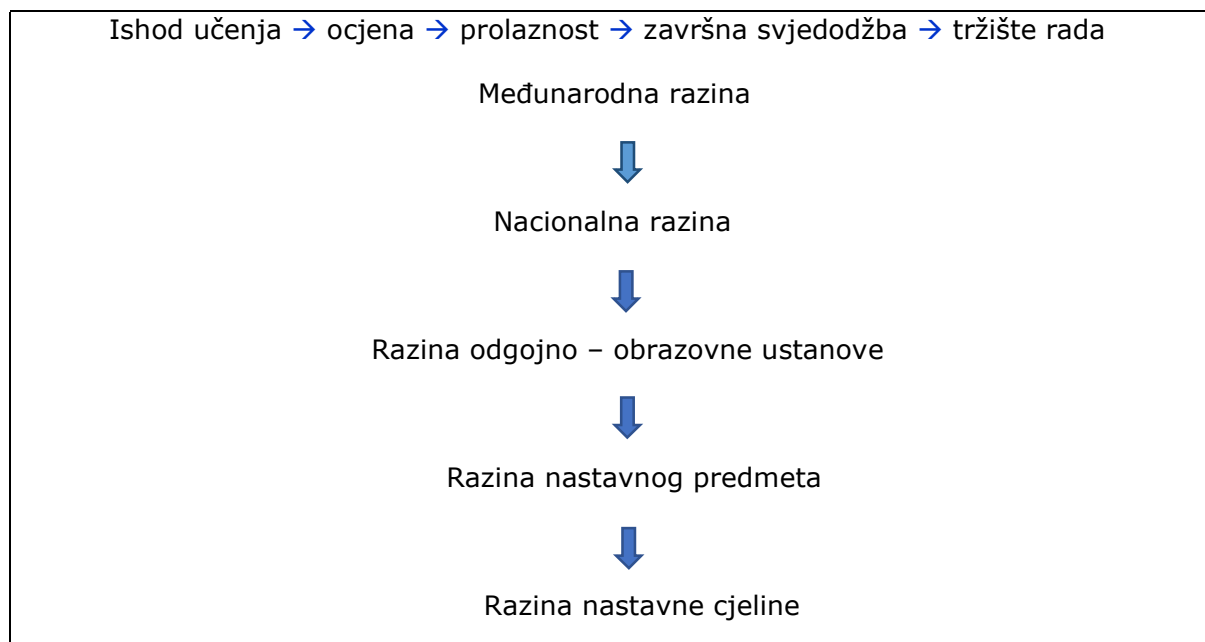
Ishodi učenja u strukovnom obrazovanju definiraju se prema:

1. stupnju obrazovanja
2. potrebama tržišta rada
3. zahtjevima vezanim uz nastavak obrazovanja.

Preporuke prilikom pisanja ishoda učenja su sljedeće:

1. ishode učenja uvijek opisati kao mjerljive aktivnosti
2. učenička postignuća zapisati u obliku: „Učenik će ...“
3. izbjegavati duge i složene tvrdnje te nepoznate riječi
4. izbjegavati preopćenite glagole (znati, naučiti, usvojiti, razumjeti...)
5. izbjegavati komparative *bolje* i *više*
6. koristiti Bloomovu taksonomiju.

Slika 2. Od ishoda učenja do tržišta rada

Kennedy (2006.) navodi za operacionalizaciju učeničkih postignuća – ishoda učenja najčešće poželjne, precizne glagole: analizirati, opisati, definirati, usporediti, razlikovati, napraviti, argumentirati. Neprecizni glagoli su nepoželjni, kao npr. znati, razumjeti, zapamtiti, naučiti, osposobiti, usvojiti. Bloomova taksonomija pokriva tri domene: kognitivnu, afektivnu i psihomotoričku. Kognitivna domena odnosi se na znanja i spoznaje, afektivna na stavove i motivaciju, a psihomotorička na vještine. Pri definiranju ishoda učenja sve tri domene valja opisati poželjnim, preciznim glagolima.

3.2. Ishodi učenja i kompetencije

Ishodi učenja i kompetencije usko su povezani, a ponekad i istoznačni. Dok kompetencije čine kombinaciju znanja i njegove primjene, ishodi učenja predstavljaju operacionalizaciju kompetencija pomoću vidljivih i mjerljivih aktivnosti. Prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru ishodi učenja (engl. Learning Outcomes) su kompetencije koje je osoba stekla učenjem i dokazala nakon postupka učenja, a kompetencije (engl. Competences) čine skup znanja, vještina te pripadajuću samostalnost i odgovornost. U strukovnom obrazovanju treba polaziti od osam ključnih kompetencija na europskom tržištu rada:

1. sposobnost komuniciranja na materinskom jeziku
2. sposobnost komuniciranja na stranom jeziku
3. korištenje stručnih i tehnoloških znanja i vještina
4. korištenje digitalne tehnologije
5. sposobnost cjeloživotnog učenja
6. socijalne i građanske vještine u multikulturalnom okruženju
7. poduzetništvo
8. kulturalna senzibilizacija i izražavanje. (Europski parlament, 2006.)

Razlikujemo specifične i generičke kompetencije. Specifične kompetencije su stručne, vezuju se za određenu disciplinu i stječu se obrazovanjem za određeno zanimanje. Pristupnik ih mora posjedovati pri zapošljavanju i samozapošljavanju na određenom području društvene djelatnosti. Generičke kompetencije su ključne i podrazumijevaju prenosive vještine 21. stoljeća, bez obzira o kojem je području društvene djelatnosti riječ. Ključne kompetencije su preduvjet uspješnoga učenja, rada i života u 21. stoljeću te su osnova razvoja održivih društvenih zajednica i konkurentskog gospodarstva. Tri su skupine ključnih kompetencija:

1. oblici mišljenja
2. oblici rada i korištenje alata
3. osobni i socijalni razvoj. (5.)

Suvremena škola kod učenika mora razvijati tri važne skupine kompetencija:

1. **instrumentalne kompetencije** – informatička pismenost, znanje stranog jezika
2. **interpersonalne kompetencije** – komunikacijske vještine, timski rad i tolerancija
3. **sustavne kompetencije** – sposobnost cjeloživotnog učenja, sposobnost prilagodbe, želja za znanjem i uspjehom.

Implementacija ishoda učenja u strukovnom obrazovanju na razini strukovnih predmeta prema europskom kvalifikacijskom okviru trebala bi obuhvaćati: ishode učenja, strategiju poučavanja, aktivnost učenika, vrednovanje i broj nastavnih sati. (Tablica 5.)

Tablica 5. Implementacija ishoda učenja u strukovnom obrazovanju

Ishod učenja nastavnog predmeta	Strategija poučavanja	Aktivnost učenika	Vrednovanje	Broj nastavnih sati (ECVET)

Kakva bi trebala biti moderna hrvatska strukovna škola?

Trebala bi biti odgojno-obrazovna ustanova koja kod učenika razvija:

1. temeljne vještine – pismenost, matematičku pismenost, digitalnu i prirodoslovnu pismenost
2. pripremu za cjeloživotno učenje
3. socijalne i građanske kompetencije
4. poduzetnički duh
5. kreativnost i inovativnost.

Moderna hrvatska strukovna škola treba osnažiti vezu strukovnog obrazovanja s tržištem rada, zatim treba koncipirati školski kurikulum temeljen na ishodima učenja, a u središtu svih školskih aktivnosti moraju biti učenici. Kurikulumski pristup svakom nastavnom predmetu mora sadržavati:

1. ishode učenja
2. opis ili određenje predmeta
3. organizaciju predmeta
4. kurikulumsko područje
5. razred ili obrazovni ciklus
6. status predmeta
7. broj sati tjedno i godišnje
8. didaktičko-metodičke smjernice
9. uvjete izvođenja nastave
10. evaluaciju.

Zadatak 3.

Revidirajte ishode učenja u svojim operativnim (godišnjim) planovima i programima! Provjerite korištene glagole i po potrebi ih zamijenite preciznijim!

4. Metode provjere znanja i elementi ocjenjivanja

4.1. Provjera znanja

Provjera znanja, kao dio kurikulumskog sustava, temelji se na načelima koja vrijede za sve razine i vrste odgoja i obrazovanja. (5.) To je postupak kojim nastavnik tijekom nastavnog rada provjerava do koje razine su učenici usvojili određena znanja, sposobnosti i vještine. (2.) Provjera znanja mora imati za učenika motivirajući karakter. Nastavnik provjerom znanja nastoji dobiti dva odgovora:

1. do koje je razine učenik shvatio gradivo
2. koliko zna naučeno primijeniti? (2.)

Pri interpretaciji rezultata provjere znanja bitan je pedagoški pristup učeniku. Provjera znanja za učenike predstavlja izazov, a da bi oni mogli pokazati usvojena znanja, sposobnosti i vještine, potrebno je motivirajuće, poticajno okruženje za koje je odgovoran nastavnik. U pravilu, provjera znanja provodi se kontinuirano tijekom nastavnog procesa i to različitim metoda, u svrhu što vjerodostojnije i preciznije procjene učeničkih postignuća. Unutarnje vrednovanje koje planira, osmišljava i provodi sam nastavnik mora biti kriterijsko, učenikov rad uspoređuje s unaprijed definiranim kriterijima, ali ne s radovima ostalih učenika u razrednom odjelu. Pri planiranju i osmišljavanju vrednovanja nastavnik se vodi svrhom vrednovanja i unaprijed definiranim odgojno-obrazovnim ishodima.

4.1.1. Metode provjere znanja

Nastavnik bira metode provjere znanja. One moraju korelirati s definiranim odgojno-obrazovnim ishodima te s korištenim postupcima učenja i poučavanja. Metode moraju biti raznolike kako bi svi učenici mogli, na za sebe najbolji način, pokazati ostvarenost ishoda. Metode provjere znanja treba planirati istovremeno s planiranjem poučavanja. Najčešće metode provjere znanja su:

1. pisana provjera znanja
2. usmena provjera znanja
3. opažanje izvedbe učenika u nekoj aktivnosti ili praktičnome radu
4. analiza učeničke mape
5. procjena rasprave u kojoj učenik sudjeluje
6. analiza učeničkih izvješća (npr. o provedbi pokusa, učeničkog projekta), esejskih zadataka i drugih uradaka.

Svrha provjere znanja je sljedeća:

1. pružanje povratne informacije učenicima
2. motiviranje učenika za učenje
3. vrednovanje
4. selekcija
5. prepoznavanje pozitivnih aspekata ponašanja i nagrađivanje istih
6. informacije o slabostima prezentirane zajedno sa sugestijama o tome kako učenik može poboljšati svoje izvođenje zadataka.

Procjenjivanje znanja predstavlja svrstavanje pojedinih obrazaca znanja (odgovori učenika) u kategorije školskih ocjena. To je poseban oblik „mjerenja“ – nastavnik je istovremeno i instrument mjerenja i onaj koji mjeri. Nedostatak procjene znanja je i podložnost utjecaju subjektivnih čimbenika koji ugrožavaju metrijske karakteristike procjenjivanja. Posebno je nedostatno pisano procjenjivanje znanja pomoću zadataka esejskog tipa. Metrijske karakteristike mjernog postupka su: valjanost, objektivnost, pouzdanosti i osjetljivost. Da je školska procjena znanja mjerni postupak, govore svi elementi mjerenja:

1. veličina koja se mjeri → znanje
2. instrument kojim se mjeri → nastavnik
3. tehnika mjerenja (ispitivanja) → npr. usmena provjera znanja.

Nastavnik provodi vrednovanje naučenoga kad procijeni da je važno u određenim točkama odgojno-obrazovnoga procesa dokumentirati i izvijestiti o postignućima i napredovanju. Rezultate provjere znanja nastavnik treba koristiti i za poticanje budućega učenja i za jačanje motivacije učenika za učenje. (5.) Važno je da provjeru znanja planira, osmišljava i provodi nastavnik koji je i sudjelovao u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima. Pluralizam metoda provjere znanja pomaže približavanju što realnijoj, objektivnijoj ocjeni. Stupanj usvojenosti znanja, sposobnosti i vještina izražava se brojčanom skalom ocjena od 1 do 5. Skale predstavljaju dogovoreni način izražavanja uspjeha učenika. Školske ocjene predstavljaju vrstu ordinalne skale koja služi za međusobno uspoređivanje varijabli.

Pisane i usmene provjere znanja provode se kontinuirano. Najčešće pisane provjere uključuju testove znanja, nizove zadataka objektivnog tipa i kontrolne zadaće. Usmenom provjerom znanja dobivaju se podaci do kojih ne možemo doći pisanom provjerom. Nastavnik usmenom provjerom znanja doznaje npr. kako se učenik izražava, je li shvatio nastavno gradivo i s kojim se poteškoćama susreće na putu do uspjeha. Prilikom usmene provjere znanja nastavnik u izravnom kontaktu s učenicima utvrđuje i ocjenjuje njegov napredak u učenju, uzimajući u obzir njegove sposobnosti, motivaciju, predznanje i polazne pretpostavke.

Ocjenu treba donijeti javno, u razrednom odjelu, na nastavnom satu, odmah nakon provjere znanja i treba je učenicima obrazložiti, na način da se istakne sve što je dobro znao i ohrabri ga se da još malo proradi na onome što je nužno.

Nedostaci usmene provjere znanja:

1. subjektivni je oblik provjere jer procjena razine znanja ovisi isključivo o dojmu nastavnika
2. nastavnik može utjecati na odgovaranje učenika
3. često se ispituju manji dijelovi nastavnog sadržaja
4. učenici odgovaraju na različita pitanja pa je teže odrediti objektivno mjerilo.

Ovdje treba uvrstiti i strah učenika, raspoloženje nastavnika, simpatije prema učenicima i dr. (2.) Stoga bi nastavnik prije usmene provjere znanja trebao pripremiti blok pitanja jednake težine za sve učenike. Da bi se reducirala subjektivnost treba podići razinu objektivnosti zadovoljavanjem sljedećih zahtjeva:

1. mnogostranosti – prilikom ocjenjivanja nastavnik bi trebao uzeti u obzir sve aspekte razvoja učenika
2. kontinuiranosti – podrazumijeva stalno praćenje rada, razvoja i napredovanja učenika
3. ekonomičnosti – neophodno je što manje vremena potrošiti na ocjenjivanje, a sve više na konstruktivan rad i dijalog s učenicima
4. javnosti – ocjena je javna i mora učenicima biti javno obrazložena, pred ostalim učenicima iz razrednog odjela.

Kadum-Bošnjak (2004.) ističe da se pisanim provjeravanjem znanja utvrđuje relativno postignuće učenika u odnosu na postignuća ostalih članova razrednog odjela. Prednost pisane provjere znanja je u tome što se istodobno provjerava znanje svih učenika u razrednom odjelu iz jednog dijela nastavnog programa. Dakle, pisana provjera znanja je u usporedbi s usmenom provjerom ekonomična i objektivna.

Prilikom vrednovanja pisane provjere znanja, nekoga projekta ili druge složene aktivnosti nastavnik može osmisliti rubriku kojom će procijeniti različita znanja i vještine učenika i koja je koncipirana prema unaprijed postavljenim kriterijima. Kriterije vrednovanja određuje sam nastavnik, pri čemu se orijentira pomoću razina ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda čiju ostvarenost u određenome trenutku provjerava. Ostvarenost odgojno-obrazovnih ishoda zadana je kurikulumom.

Primjer analitičke rubrike prikazan je u Tablici 6. Najčešće se u prvom stupcu rubrike navedu sastavnice, a u prvom retku razine ostvarenosti kriterija. Prilikom kreiranja rubrika nastavnik može uključiti i učenika. Rubrike jasno definiraju razlike u učeničkim rezultatima iz čega kasnije proizlaze i različite ocjene u razrednom odjelu. (5.)

Za kriterijsko vrednovanje putem analitičke rubrike pogodni su:

1. pisana provjera znanja
2. seminarski rad
3. učenički projekt
4. učenička mapa
5. izvedba praktičnog zadatka ili rada.

Tablica 6. Analitička rubrika za vrednovanje učeničkog projekta

Sastavnice	Razine ostvarenosti kriterija		
	Izvršno	Odgovarajuće	Zahtijeva doradu
Cilj	Cilj je jasno definiran	Cilj je nejasno definiran	Cilj nije definiran
Plan rada	Aktivnosti su jasno razrađene s jasnim planom rada	Aktivnosti su dobro razrađene, ali s nedovoljno jasnim planom rada	Aktivnosti nisu dobro razrađene i nedorečen je plan rada
Metode rada	Metode rada su dobro odabrane u odnosu na postavljeni cilj	Metode rada djelomično doprinose postizanju zadanog cilja	Metode rada nisu dobro zadane
Obrada podataka	Rezultati su sistematično i precizno obrađeni	Rezultati su dijelom obrađeni	Rezultati nisu obrađeni
Prikaz rezultata	Rezultati su kreativno prikazani (grafički, tablično ili slikovno)	Rezultati nisu jasno prikazani	Prikaz rezultata je nejasan ili nepregledan ili nečitljiv
Zaključak	Zaključak je jasno napisan i proizlazi iz dobivenih rezultata	Zaključak djelomično proizlazi iz dobivenih rezultata	Zaključak je preopćenit i ne proizlazi iz dobivenih rezultata
Izvori znanja	Precizno su navedeni svi izvori znanja	Nedostaje jedan ili najviše dva izvora znanja	Nepravilno su navedeni/citirani izvori znanja

Srednje općeobrazovne i strukovne škole nisu obvezne i utemeljene su na selekciji i kompeticiji. Selekcija se odvija već pri upisu u te škole. Spoznaja o selektivnosti škole uvjetuje kriterije školskog ocjenjivanja. (10.)

Zadatak 4.

Razradite analitičku rubriku za vrednovanje seminarskih radova učenika! Obavezne sastavnice neka uključuju: obradu zadane teme, pripremljenu PPT, izlaganje seminarskog rada, zaključak, izvore znanja, ali i drugo prema Vašem stavu i mišljenju. Vaša analitička rubrika također treba imati tri razine ostvarenosti kriterija.

4.2. Elementi ocjenjivanja

Brojčana ocjena proizlazi iz vrednovanja naučenog. Ocjenjivanje provodi predmetni nastavnik. Ocjena je javna, transparentna, učenik s njome mora biti upoznat prije njezina upisa u e-dnevnik. Budući da, osim dogovorene brojčane skale ocjena od 1 do 5, nema egzaktnog mjerila, unaprijed definiranog za ocjenjivanje, sustav se oslanja na nastavnikovu profesionalnost, savjesnost, dosljednost, principijelnost, iskrenost i humanost.

Suvremeno osposobljavanje nastavnika mora biti:

1. općekulturno
2. stručno
3. pedagoško-psihološko
4. didaktičko-metodičko
5. tehničko-tehnološko. (2.)

Pored brojčanog imamo i opisno ocjenjivanje, a uvijek je rezultat praćenja i provjeravanja. Ocjenjivanje za učenika mora biti poticajno, a svrha mu je dati povratnu informaciju nastavniku, učeniku i roditelju o učenikovom napredovanju u određenom vremenskom razdoblju. (Tablica 7.) Uz to, ocjenjivanje mora biti motivirajuće, mora osigurati evidenciju napredovanja učenika, mora poslužiti kao pokazatelj sadašnjih postignuća, mora procijeniti učenikovu sposobnost za buduće učenje i dokaz je djelotvornosti nastavnika i škole. Ovdje je ključna uloga nastavnika koji može svojim ponašanjem, postupcima i očekivanjima stvoriti kvalitetne uvjete za razvoj učenikovih sposobnosti, ali ih i svojom nefleksibilnošću, krutošću i zatvorenosti ka novim metodama poučavanja može obeshrabriti u razvoju kreativnog mišljenja. (11.)

Tablica 7. Obilježja poticajnog ocjenjivanja

Poticajno ocjenjivanje	Podiže samopouzdanje učenika
	Ističe uspjeh i sve što je dobro učinjeno
	Ističe aktivnosti u kojima je učenik uspješan
	Ističe aktivnosti i sadržaje za koje je učenik zainteresiran
	Ukazuje na učenikovu kreativnost, snalaženje i originalnost u rješavanju problema
	Nedostatke prezentira kao mogućnost za daljnji napredak učenika
	Uvažava učenikovu osobnost i stavove
	Naglašava nastavak suradničkog odnosa nastavnik-učenik na putu uspjeha

S kriterijima i elementima ocjenjivanja učenici moraju biti upoznati u nastavnom predmetu na početku nastavne godine. U pravilu, elementi ocjenjivanja obuhvaćaju:

1. osnovni segment – odnosi se na stupanj ostvarivanja postavljenih zadataka

2. sposobnosti, vještine – odgovornost, interes, aktivnost, samostalnost, spremnost na rad i komunikaciju
3. radne navike – odnos prema radu, radnoj sredini, suradnicima i postavljenim zadacima.

Točka 1. odnosi se na usvojenost sadržaja, a točke 2. i 3. posebno dolaze do izražaja u strukovnom obrazovanju, gdje nastavni predmet često uključuje vježbe i praktičnu nastavu. U strukovno-teorijskim nastavnim predmetima elementi ocjenjivanja mogu uključivati svega dvije razine: 1. usvojenost programskih sadržaja i 2. primjenu programskih sadržaja. Definiranje elemenata ocjenjivanja treba donijeti barem na razini stručnoga vijeća odgojno-obrazovne ustanove, a poželjno je na županijskim i međužupanijskim stručnim vijećima u dogovoru s pripadajućim višim stručnim savjetnikom, ukoliko već nisu zadani kurikulumom. (Tablica 8.) Budući da se ocjenjivanje vrši kontinuirano, potreban je i kontinuitet u donošenju i bilježenju ocjena po zadanim elementima u e-dnevniku, što prate stručna služba i ravnatelj škole.

Elementi ocjenjivanja u svakom nastavnom predmetu proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda, a čine ih:

1. stečena znanja
2. sposobnost razumijevanja
3. primjena znanja i koncepata na razini analize i sinteze te stvaranje novih znanja i koncepata.

Definirani elementi ocjenjivanja dio su godišnjeg izvedbenog kurikulumuma (GIK) ili operativnog (godišnjeg) plana i programa rada nastavnika.

Tablica 8. Elementi ocjenjivanja

Elementi ocjenjivanja	Definirani su kurikulumom ili su doneseni na županijskim ili međužupanijskim stručnim vijećima
	S njima se učenici upoznaju na početku nastavne godine
	Dio su godišnjeg izvedbenog kurikulumuma ili operativnog (godišnjeg) plana i programa rada nastavnika
	Obuhvaćaju: stečena znanja, sposobnost razumijevanja te primjenu znanja i koncepata
	Dio su e-dnevnika
	Svi nastavnici jednoga stručnoga vijeća u odgojno-obrazovnoj ustanovi imaju jednake elemente ocjenjivanja

Zadatak 5.

Provjerite postoji li razlika u elementima ocjenjivanja Vaših strukovno-teorijskih nastavnih predmeta i strukovno-teorijskih predmeta koji uključuju vježbe! Na koji način su doneseni ti elementi ocjenjivanja? Jesu li zadani kurikulumom?

5. Praćenje razvoja kompetencija, stavova i interesa učenika

5.1. Učeničke kompetencije

Obrazovanje u Republici Hrvatskoj trenutno prolazi tranzicijsku fazu: škola teži napustiti tradicionalnu obrazovnu paradigmu i prepustiti učenicima odgovornost za vlastito učenje. Postoji raskorak između suvremenih teorijskih pristupa, reformnih tendencija i nastavne prakse. (6.) Suvremene kompetencije učenika uključuju njihovo osposobljavanje za rješavanje problema, otkrivanje, anticipiranje i inoviranje, učenje učenja kao temelja cjeloživotnog učenja. Odnose se na dobro razvijene vještine komuniciranja (čitanje, pisanje, usmeno izražavanje, slušanje), sposobnost za samostalno učenje, društvenost (etičnost, pozitivni stavovi, odgovornost), sposobnost rada u timu, sposobnost prilagodbe novim okolnostima, sposobnost promišljanja (rješavanje problema: kritičke, logičke, numeričke vještine), sposobnost pretraživanja i vrednovanja informacija (znanje o tome gdje pronaći i kako obraditi informacije) (Bates, 2004).

Europski parlament je donio 18. prosinca 2006. osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje kojima teži i hrvatska škola. Budući da je o njima već bila riječ, ovdje će biti samo detaljnije pojašnjene.

1. Komunikacija na materinskom jeziku - odnosi se na sposobnost izražavanja pojmova, misli, osjećaja, činjenica i mišljenja u govornom i pisanom obliku, te odgovarajuće i kreativne jezične interakcije.
2. Komunikacija na stranom jeziku – odnosi se na isto kao komunikacija na materinskom jeziku. Naglasak je na uvažavanju kulturne raznolikosti te zainteresiranost i radoznalost za jezike i interkulturalnu komunikaciju.
3. Korištenje stručnih i tehnoloških znanja i vještina - definira se kao sposobnost razvijanja i primjene matematičkog mišljenja u cilju rješavanja niza problema u svakodnevnom životu. Nadalje, obuhvaća razumijevanje promjena izazvanih ljudskom djelatnošću, te razvoj kritičkog stava prema istima i zainteresiranost za etička pitanja.
4. Korištenje digitalne tehnologije – odnosi se na sigurno i kritičko korištenje tehnologije informacijskog društva za rad, slobodno vrijeme i komunikaciju.
5. Sposobnost cjeloživotnog učenja - predstavlja sposobnost započinjanja i nastavljanja učenja, organiziranja vlastitog učenja, uključujući učinkovito upravljanje vremenom i informacijama, kako individualno tako i u grupama. Pozitivan stav uključuje motivaciju i povjerenje u nastavljanje učenja i njegovu uspješnost kroz cijeli život.
6. Socijalne i građanske kompetencije - odnose se na osobne, međuljudske i interkulturalne kompetencije – opredjeljenje za aktivno i demokratsko sudjelovanje u društvu.
7. Poduzetništvo - obuhvaća kreativnost, inovaciju i preuzimanje rizika te sposobnost planiranja i vođenja projekata. Podrazumijeva sposobnost pojedinca da pretvori ideje u djela.
8. Kulturalna senzibilizacija i izražavanje - označava razumijevanje i očuvanje kulturalne i jezične različitosti u Europi i svijetu. Obuhvaća znanja o lokalnom, nacionalnom i europskom kulturnom nasljeđu i njihovom mjestu u svijetu. (6.)

Razvoj navedenih kompetencija učenika predviđen je i implementacijom međupredmetnih tema u nastavni proces i godišnji izvedbeni kurikulum ili operativni (godišnji) plan i program rada nastavnika. Međupredmetne teme obuhvaćaju sljedeće cjeline:

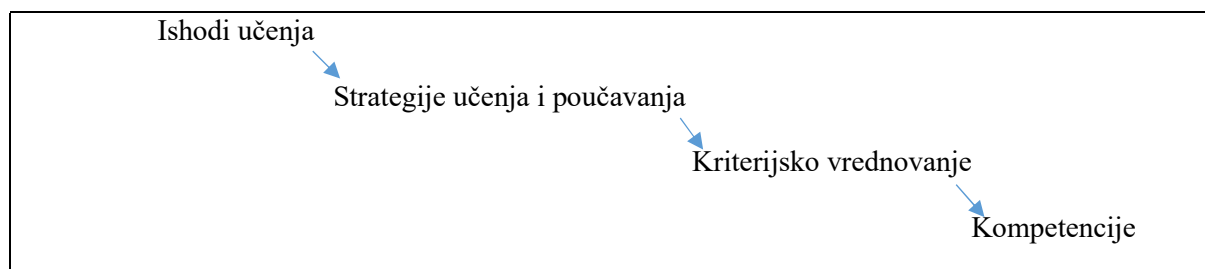
1. građanski odgoj i obrazovanje
2. poduzetništvo
3. održivi razvoj
4. osobni i socijalni razvoj
5. učiti kako učiti
6. uporaba IKT-a
7. zdravlje.

U navedenim cjelinama učenicima je omogućeno:

1. građanski odgoj i obrazovanje – usvajanje građanske kompetencije koja uključuje građansko znanje, vještine i stavove potrebne za aktivno i učinkovito obavljanje građanskih dužnosti i uspješno sudjelovanje u zajednici.
2. poduzetništvo – razvijanje poduzetničkoga načina promišljanja i djelovanja u svakodnevnom životu i radu.
3. održivi razvoj – pripremanje za djelovanje u društvu radi postizanja osobne i opće dobrobiti kroz tri dimenzije – okolišnu, društvenu i ekonomsku održivost.
4. osobni i socijalni razvoj – razvijanje sljedećih vrijednosti: znanje, identitet, integritet, uvažavanje, odgovornost i solidarnost.
5. učiti kako učiti – razvijanje znanja i vještina o upravljanju vlastitim učenjem.
6. upotreba IKT-a – učinkovito, primjereno, pravodobno, odgovorno i stvaralačko služenje informacijskom i komunikacijskom tehnologijom u svim predmetima, područjima i na svim razinama obrazovanja.
7. zdravlje – stjecanje znanja i vještina o osobnom zdravlju te preuzimanje brige za vlastito zdravlje. (7.)

Odgojno-obrazovna očekivanja međupredmetnih tema u 4. i 5. odgojno-obrazovnom ciklusu, koji pripada srednjoj školi mogu se ostvariti različitim metodama i oblicima odgojno-obrazovnog rada unutar svakog nastavnog predmeta, uvažavajući pritom osobnost i potrebe svakoga učenika i razrednog odjela. Četvrti odgojno-obrazovni ciklus međupredmetnih tema odnosi se na 1. i 2. razred četverogodišnjih te 1. razred trogodišnjih srednjoškolskih programa. Peti odgojno-obrazovni ciklus međupredmetnih tema odnosi se na 3. i 4. razred četverogodišnjih te 2. i 3. razred trogodišnjih srednjoškolskih programa. Međupredmetne teme su teme općeljudskih vrijednosti i kompetencija za život u 21. stoljeću i kao takve su na poseban način svakodnevno prisutne u odgojno-obrazovnom radu cjelokupne obrazovne vertikale. (7.) Suvremena škola mora pripremiti učenika za cjeloživotno učenje koje uključuje: učenje traženja informacija, učenje selekcije informacija, učenje primjene informacija, uspoređivanje i razlikovanje ideja, donošenje odluka na temelju prikupljenih informacija i argumenata te učenje kritičkog i samostalnog mišljenja. (9.) Odgojno-obrazovni ishodi u kurikulumu svakog nastavnog predmeta moraju biti tako definirani da vode ka razvoju navedenih kompetencija. (Slika 3.)

Slika 3. Od ishoda učenja do razvoja kompetencija (Darling – Hammond,2010.)

Učenik u hrvatskom obrazovnom sustavu u 21. stoljeću stječe znanja i vještine potrebne za međunarodno tržište rada, za upravljanje razvojem dinamičnog društva u narednim desetljećima. Budući da se potrebe tržišta rada oblikuju i brzo mijenjaju, bit škole je da ga pouči pratiti promjene, učiti, prilagođavati se i pritom osobno rasti. Za odgojno-obrazovni uspjeh neophodni su motivirani učenik i motivirani nastavnik. Učenik koji cijeni nastavnika više se trudi i postiže bolje rezultate. Dakle, za obrazovni uspjeh učenika najvažniji čimbenik je kvalitetan nastavnik, koji svojim načinom rada potiče učenike na učenje. Uspješna škola je ona u kojoj se razvijaju i njeguju interpersonalni odnosi, a u učionici dominira pozitivno radno ozračje. Suvremena nastava usmjerena je na motivaciju i osamostaljivanje učenika. (12.) Konačni cilj je samoregulirano učenje, neophodno za razvoj učenikove osobnosti, individualnosti i originalnosti. (6.)

Zadatak 6.

Nabrojite ključne izlazne kompetencije s kojima bi učenik trebao dolaziti na tržište rada nakon završene strukovne škole!

6. Popis tablica i slika:

Tablica br. 1 Aktivnosti vrednovanja za učenje, str. br. 5

Tablica br.2 Aktivnosti vrednovanja kao učenja, str. br. 6

Tablica br. 3 Aktivnosti vrednovanja naučenoga, str. br. 7

Tablica br. 4 Usporedba formativnog i sumativnog vrednovanja, str. br. 11

Tablica br. 5 Implementacija ishoda učenja u strukovnom obrazovanju, str. br. 15

Tablica br. 6 Analitička rubrika za vrednovanje učeničkog projekta, str. br. 18

Tablica br. 7 Obilježja poticajnog ocjenjivanja, str. br. 19

Tablica br. 8 Elementi ocjenjivanja, str. br. 20

Slika br. 1 Korisnici povratne informacije tijekom formativnog vrednovanja, str. br. 9

Slika br. 2 Od ishoda učenja do tržišta rada, str. br. 13

Slika br. 3 Od ishoda učenja do razvoja kompetencija, str. br.23

7. Popis literature:

1. Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (Pročišćeni tekst, Narodne novine, br. 112/2010., 82/2019.)
2. S. Kadum-Bošnjak, D. Brajković. Praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje učenika u nastavi. *Metodički obzori* 2(2007)2
3. A. Porenta, M. Blažič, C. Razdevšek-Pučko. *Ustvarjajmo, raziskujmo, igraymo se pri pouku: Ideje za učitelje*. Pedagoška obzorja, 1996.
4. M. Matijević, D. Radovanović. *Nastava usmjerena na učenika*. Školske novine, Zagreb, 2011.
5. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. *Smjernice za vrednovanje procesa i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*. Zagreb, prosinac 2019.
6. D. Tot. Učeničke kompetencije i suvremena nastava. *Odgojne znanosti*, Vol. 12 No.1 (19), 2010.
7. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. *Međupredmetne teme*.
<https://skolazazivot.hr/medupredmetne-teme/>
8. B. Baranović. *Europska iskustva i nacionalni kurikulum za obavezno obrazovanje*. *Metodika*. Vol.8, br. 15 (2/2007), str. 294-305
9. M. Matijević. *Novo (multi)medijsko okruženje i cjeloživotno obrazovanje*. *Andragoški glasnik*, 2008.
10. M. Matijević. *Evaluacija u odgoju i obrazovanju*. *Pedagogijska istraživanja*, Vol. 2 No. 2, 2005.
11. M. Koludrović, I. Reić Ercegovac. *Poticanje učenika na kreativno mišljenje u suvremenoj nastavi*. *Odgojne znanosti*. Vol. 12, br. 2, 2010., str. 427–439
12. E. Borić. *Zadovoljstvo poslom, motivacija učitelja za rad i poticanje razvoja kompetencija učenika*. *Metodički ogledi*. 24(2017)2, str. 23-38